

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

KH 04.08.2025 § 293
27/03.00/2025

Valmistelija elinkeinoasiamies Janne Tarima,
p. 050 465 7574, janne.tarima@savonlinna.fi

Selostus Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/30583/2023

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää kommentteja luonnokseen maaseutupoliittisesta selonteosta 15.8.2025 mennessä. Hallituksen on tarkoitus antaa selonteko eduskunnalle loppuvuodesta 2025.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti "laaditaan maaseutupoliittinen selonteko" (luku 6.6.). Hallitusohjelmassa todetaan, että "suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Niiden tärkeys korostuu muuttuneessa turvallisuusympäristössä entisestään." Lisäksi todetaan, että "mahdollisuudet hyvään elämään, sen rakentamiseen ja kannattavaan yritystoimintaan maaseudulla edellyttävät toimia, jotka pohjautuvat alueiden vahvuuksiin ja ihmisten tarpeisiin. Hallitus näkee elinvoimaisen maaseudun elinehtona koko Suomen hyvinvoinnille."

Selonteon tarkoituksena on täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet erilaisten maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden, kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle. Samalla selonteko määrittelee valtioneuvoston pitkän aikavälin maaseutuvision.

Selonteolla parannetaan politiikan johdonmukaisuutta ja osuvuutta maaseutu- ja saaristoalueilla sekä edistetään paikkaperustaisen politiikan ja kehittämisen toteuttamista.

Selonteon valmistelua ovat ohjanneet poikkihallinnollinen ohjausryhmä ja sihteeristö, joissa ovat edustajat seuraavista ministeriöistä: LVM, MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, VM ja YM. Selonteon valmistelua on tukenut maaseutupolitiikan neuvosto (MANE) sekä harvaan asuttujen alueiden parlamentaarinen työryhmä (HARVA) ja saaristoasiain neuvottelukunta (SANK).

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 15.8.2025. Asiakohdan liitteenä A on luonnos valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi ja liitteenä B luku 6, joka on tarkoitettu liitteeksi lopulliseen maaseutupoliittiseen selontekoon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Lisäksi luonnosversiosiet materiaalit on saatavissa lausuntopalvelusta, linkki:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=7b051914-f925-4e7c-970b-c5eef3a6fc16>

Savonlinnan kaupungin lausunto:

1. Yleiset huomiot

1.1 Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Vastaus: Savonlinnan kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Luonnosversioinen valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko eduskunnalle on pääosin hyvä kokonaisuus. Savonlinnan kaupungin näkökulmasta suurimmat ongelmakohdat kytkeytyvät selonteon toimeenpanoon eri ministeriöiden kesken. Valmistuneen selonteon jälkeen tulisikin parantaa merkittäväällä tavalla esimerkiksi muiden ministeriöiden vastuulla olevien kirjattujen tavoitteiden toimeenpanoa. Savonlinnan kaupungin näkökulmasta kriittisiä asioita ovat maaseudun vakituisten ja kausiasukkaiden palvelut, joihin kytkeytyvät seuraavat teemat: Toimivat tietoliikenne- ja mobiiliyhteydet, valtionosuudet kunnille ja hyvinvointialueille palveluiden järjestämiseksi, valtionosuusjärjestelmän saaristolais-, yksityisteiden ja yksityistiellossien valtionavustusten pitäminen vähintään nykyisellä tasolla ja Savonlinnan seudun saavutettavuudesta huolehtiminen. Lisäksi elinkeinoelämän näkökulmasta tärkeää on jo Savonlinnan seudulla olemassa olevien toimintojen ja yksiköiden kehittäminen esimerkiksi Luonnonvarakeskus, Metsähallitus ja Museovirasto.

2. Maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmä

2.1 Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Vastaus: Savonlinnan kaupungilla ei ole lausuttavaa.

2.2 Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki haluaa nostaa esille maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmää koskien, että maaseutupoliitiikan neuvoston yksi tärkeimpiä tehtäviä on ohjata ns. valtakunnallista maaseudun kehittämisrahoitusta. Samaan aikaan laki saariston kehityksen edistämisestä velvoittaa valtiota ja kuntia toimimaan saariston elinkeinojen, liikenneyhteyksien ja muun infrastruktuurin, palveluiden sekä ympäristön turvaamisen puolesta. Erityisesti kausiasukkaita ja saaristopolitiikka koskien on verrattain vähän tutkimustietoa erityisesti kausiasukkaiden vaikutuksista kuntien ja hyvinvointialueiden palvelurakenteelle ja toisaalta palveluiden järjestämisen kustannuksille. Luonnosversioisessa selonteossa todetaan, että Suomessa tilastot nojautuvat vakituiseen asuinpaikkaan, ja yli 72 prosenttia väestöstä asuu rekistereiden mukaan kaupungeissa. Savonlinnan kaupunki esittää, että kausiasukkaiden merkitystä ja talousvaikutuksia kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden kustannuksille tutkitaan jatkossa aiempaa tarkemmin. Päätöksenteon pohjana tulisi olla valtakunnallista ja riippumatonta dataa. Mikäli tulokset näyttäisivät merkittävää kasvua palveluiden järjestämisen kustannuksissa, tulisi tämän näkyä kunnille ja hyvinvointialueille osoitettavissa valtionosuuksissa ja muissa avustuksissa nykyistä paremmin.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

3.1 Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki haluaa nostaa esille, että suomalaisen metsäteollisuuden näkökulmasta harvaan asutulla maaseudulla on merkittävä rooli erityisesti koko valtiontalouden ja työpaikkojen näkökulmasta. Yksityisteiden varsilla asuu yli puoli miljoonaa ihmistä. Maaseudun elinkeinoelämälle yksityistiet ovat merkittäviä väyliä. Esimerkiksi yli 90 prosenttia vuotuisesta hakattavasta puutavarasta lähtee jalostuslaitoksille yksityistien varrelta. Yksityisteillä on merkittävä rooli myös vapaa-ajan liikennöinnissä.

Esimerkiksi Savonlinnassa on runsaasti ympärivuotista ja kausiasutusta saaristossa, jonne kuljetaan losseilla ja lautoilla. Asumisen ja yrittämisen edellytykset saaristossa on turvattava. Suomessa toimii tällä hetkellä useita yksityistiekuntien ylläpitämiä losseja ja lauttoja, josta seitsemän sijaitsee Savonlinnassa. Savonlinnan kaupunki esittää, että yksityislossien ja lauttojen tukemista valtionavulla on jatkettava vähintään nykyisellä tasolla. Tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota yksityislossi- ja lauttakannan teknisen kunnon ja ympäristöystävällisyyden kohentamiseen sekä uushankintojen tekemiseen.

Savonlinnan kaupunki haluaa todeta, että luonnosversioisessa selonteossa todetaan, että valtionhallinnossa vain maa- ja metsätalousministeriöllä on vastuutehtävänä maaseudun varsinainen kehittäminen, mutta tehtävän toteutuksesta vastaavat osittain myös muut hallinnonalat. Maaseutupoliittisessa selonteossa kuvataan paljon todellisia ongelmakohtia, kuten saavutettavuus, alueiden työvoiman saanti, digitaalinen saavutettavuus ja elinkeinojen kehittäminen. Samaan aikaan toimeenpanosta vastaavat muut ministeriöt, kaupunki kannustaa löytämään keinot, joilla eri ministeriöiden välistä yhteistä toimeenpanoa näissä parannetaan.

3.2 Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Vastaus: Savonlinnan kaupungin vastaus painopisteiden muutoksista on osana edellistä kohtaa.

4. Kansallinen maaseutuvisio

4.1 Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Vastaus: Savonlinnan kaupungilla ei ole lausuttavaa.

4.2 Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Vastaus: Savonlinnan kaupungilla ei ole lausuttavaa.

5. Poikkihallinnolliset kehittämissuositukset

5.1 Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Vastaus: Savonlinnan kaupungin vastaus poikkihallinnollisista tavoitteista ja kehittämissuosituksista on osana seuraavia kohtia.

5.2 Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki toteaa, että tärkein poikkihallinnollinen tavoite on: Ajantasaistaa digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta sekä toiseksi tärkein tavoite on vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita.

5.3 Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksien numerot 1-24)

Vastaus: Savonlinnan kaupunki pitää tärkeinä seuraavia kehittämissuosituksia: 1. Digitaalisen kuilun kaventaminen (kehittämissuositus 1), 2. Kestävä liikkuminen ja liikenne (kehittämissuositus 3), 3. Saaristoliikenne (kehittämissuositus 5), 4. yksityistieavustukset ja lossien sekä lauttojen tukemista koskevat valtionavustukset (kehittämissuositus 4) ja 5. monipaikkaisuuden seuranta (kehittämissuositus 14).

5.4 Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki vaatii tekemään ensimmäiset konkreettiset toimeenpanoa koskevat päätökset maaseutupoliittisen selonteon osalta jo osana vuoden 2026 valtion talousarviovalmistelua. Maaseutupoliittisessa selonteossa kuvataan paljon todellisia ongelmakohtia, kuten saavutettavuus, alueiden työvoiman saanti, digitaalinen saavutettavuus ja elinkeinojen kehittäminen. Konkreettinen esimerkki ovat esimerkiksi toimivat mobiiliyhteydet, yksityistieavustukset ja lossien sekä lauttojen tukemista koskevat valtionavustukset. Savonlinnan kaupunki esittää, että näiden toimintojen parantamiseen varataan määrärahoja jo osana vuoden 2026 valtion talousarviovalmistelua.

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus:

6.1 Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki haluaa todeta, että maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus on toteutettu pääosin laadukkaasti. Kaupunki kannustaa tuomaan mukaan jatkovalmistelussa myös monipaikkaisuuden tuomat mahdollisuudet ja toisaalta kustannukset kuntien ja hyvinvointialueiden palvelurakenteelle. Monipaikkaisuudesta ja kausiasukkaista on saatava kansallinen politiikkatavoite, jota seurataan ja tilastoidaan riippumattomasti sekä systemaattisesti. Erityisesti Etelä-Savon kunnille tällä olisi merkittävä

vaikutus. Etelä-Savo on harvaan mutta kauttaaltaan asuttu, Suomen järvisin ja metsäisin maakunta, joka rakentuu kolmen kaupunkikeskuksen ja maaseututaajamien varaan. Maakunnassa on 70 334 vakinaisesti asuttua asuntoa ja jopa 45 903 vapaa-ajanasuntoa.

6.2 Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Vastaus: Savonlinnan kaupungilla ei ole lausuttavaa.

7. Muut täydennystarpeet

7.1 Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Vastaus: Savonlinnan kaupunki haluaa esittää huolen erityisesti saaristoliikenteen jatkuvuudesta. Saaristoliikenne koostuu yhteysalusliikenteestä, maantielautoista ja -losseista sekä yksityistiellosseista- ja lautoista. Savonlinna on saaristoinen kaupunki ja saaristoliikennettä koskevista valtionavustuksista on pidettävä kiinni. Lisäksi kaupunki haluaa todeta, että maaseudun liikennejärjestelmää ei tule kehittää pelkästään ns. kaupungistumisen ja vakituisten asukkaiden tarpeiden perusteella. Esimerkiksi Etelä-Savossa ja Savonlinnassa monipaikkaisuus ja kausiasukkaat ovat merkittävä osa alueen teiden, rautateiden ja lentoliikenteen käyttäjiä. Kuitenkin varsinainen liikennejärjestelmäsuunnittelu on tehty pitkälti vakituisten asukkaiden tarpeiden perusteella.

Toimivalta	Kuntalaki 39 §
Esittelijä	Kaupunginjohtajan 3. sij. talousjohtaja Hannele Pöykkölä
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon asiassa.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Maa- ja metsätalousministeriö / Lausuntopalvelun kautta Itä-Savon maaseututoimi Yrityspalvelut
Toimenpiteet	Hallintopalvelut / Kirjaamo